

Međunarodna konferencija »Migration und Kultur / Migration and Culture«

Klagenfurt, 16.–18. lipnja 2011.

Institut za regionalna i migracijska istraživanja (Institut für Regional- und Migrationsforschung – IRM, Njemačka) organizirao je jedanaestu međunarodnu konferenciju pod nazivom »Migration und Kultur / Migration and Culture«. Suorganizatori ove trodnevne konferencije bili su Sveučilište Alpen Adria iz Klagenfurta (Alpen-Adria-Universität, Klagenfurt, Austria), Dokumentacijski centar za migracije (Centre de Documentation sur les Migrations Humaines – CDMH, Dudelange, Luxemburg) i Sveučilište primijenjenih znanosti Sjeverozapadne Švicarske (Fachhochschule Nordwestschweiz – FHNW). Konferencija je okupila više od 150 znanstvenika iz SAD-a, Izraela, Turske, Velike Britanije, Luksemburga, Švicarske, Njemačke, Austrije, Poljske, Slovenije i Hrvatske. Njihova su predavanja i izlaganja bila podijeljena na četiri plenarne sesije i dvanaest radionica.

Vođeni idejom da su migracije jedno od glavnih obilježja modernih društava, organizatori su usmjerili konferenciju prema raspravi o migracijama kao problemu kulture. O značenju kulture i kulturnih različitosti u kontekstu migracija raspravljalo se u tematskim cjelinama kao što su kultura svakodnevica, kultura sjećanja, kontrakture, umjetnost, zaštita kultura i sl.

Konferencija je počela plenarnim izlaganjem »Diversität auf den zweiten Blick« (Različitost na drugi pogled) Erola Yildiza i Marca Hilla sa Sveučilišta u Klagenfurtu. Autori su se usmjerili na prikaz grada Klagenfurta kao specifičnog predstavnika Koruške regije, u kojoj se preklapaju

različite kulture, te istaknuli da bi raznolikosti trebale biti vidljivije upravo zbog naglašavanja kulturnih posebnosti, no da se danas u svakodnevnom životu upravo te različitosti percipiraju kao nacionalne i homogene. Autori su naglasili razliku između endogene i egzogene heterogenosti: egzogenu su definirali pomoću povijesno uvjetovanog pomicanja granica, a egzogenu migracijama. Istaknuli su da je egzogena heterogenost u aktualnim raspravama često zanemarena i »nadjačana« nacionalnom pripadnošću te je vidljiva tek na drugom pogled. Izlaganje su dopunili izložbom »Kärnten. Welches kennen Sie?« (Koruška. Kakvu je poznajete?) kojom su autori većinom kroz fotografije ljudi i mjesta te biografije nastojali prikazati složenost heterogenosti u društvenom suživotu regije s naglaskom na Klagenfurtu. Drugo izlaganje u okviru prve plenarne sesije bilo je »Konflikt in der Kultur: Der Fall der Schule« (Konflikt u kulturi: slučaj škole). U njemu je Franz Hamburger sa Sveučilišta u Mainzu obradio problematiku sukoba kultura u kontekstu škola na primjeru učenika imigranata u društvu sve otvorenijeg rasizma.

Prve tri radionice uključivale su izlaganja tematski usmjerena na teorijske perspektive vezane uz kulturu i migracije (interkulturene i multikulturene diskurse, koncepte teritorijalnih i društvenih migracijskih procesa, definicije pojmova asimilacija, kultura i migracija), mlade i kulturu (aktualne debate o integraciji, primjer muslimanske i hinduističke mladeži u Švicarskoj, vizualno predstavljanje mladih u kontekstu migracija) te specifične primjere iz regije (kulturni konflikt i stanovanje na američkom primjeru, transnacionalne i transkulturene identifikacije na alpsko-jadranskom prostoru, povezanost etničnosti, migracija i društvene distance u Hrvatskoj).

Druga plenarna sesija otvorena je izlaganjem Wolf-Dietricha Bukowa sa Sveučilišta u Kölnu »Urbane Vielfalt ist Gewohnheitssache« (Urbana raznolikost stvar je navike). Autor je naglasio da povećanje mobilnosti ubrzava proces diversifikacije i da bi novi mediji trebali više pridonositi stabilizaciji različitosti te je tako učiniti »uobičajenom«. O otvorenim granicama govorio je Vladimir Wakounig sa Sveučilišta u Klagenfurtu na primjeru alpsko-jadranske regije, ne isključivo u kontekstu političke retorike, već i šire interdisciplinarne debate.

Radovi izloženi u sljedećih šest radionica većinom su se bavili modelima uključivanja migranata u društva primitka, pružavanjem migranata u okviru kulture svakodnevice (primjerice prikazi muslimana i Roma u Njemačkoj) te kontrakulture, u čemu se isticalo izlaganje Zvija Berkermana s Hebrejskog sveučilišta u Jeruzalemu, koji se usmjerio na proučavanje kulture kao sredstva konflikta na primjeru izraelske i palestinske djece, koja su, prema autoru, gotovo uvijek spremna zaobići i preskočiti etnički definirane granice. Veliki dio izlaganja odnosio se na područje umjetnosti, pri čemu se najveća pozornost usmjerila glazbi, ali i drugim granama umjetnosti poput filma, kazališta i književnosti.

Gerhard Hauch sa Sveučilišta u Heidelbergu i Ingrid Gogolin sa Sveučilišta u Hamburgu održali su predavanja u okviru treće plenarne sesije. Hauch je u izlaganju »Authentizität, Essenzialismus, Anti-Essenzialismus. Zum Problem der Legitimierbarkeit von Anerkennungs- und Umverteilungsansprüchen kulturell definierter Minoritäten« (Autentičnost, esencijalizam, antiesencijalizam. O problemu opravdanosti zahtjeva kulturno definiranih manjina za priznanje i preraspodjelu) teorijski postavio problematiku esen-

cijalizma u percepciji kulture kao homogenoga koncepta. Upozorio je na činjenicu da je kultura djelo čovjeka i time obično nedosljedna, što u mnogim slučajevima rezultira stvaranjem hibridnih struktura, kojima bi se trebalo prilagoditi što je više moguće antiesencijalistički. S druge strane, Ingrid Gogolin u radu »Migration, Culture and Language« kritički podsjeća na nasljeđe nacionalnih država iz 18. i 19. stoljeća u pogledu »nametanja« monolingvizma kao bitne nacionalne odrednice države, pozivajući da se odgovori na aktualne izazove migracijski potaknutog multilingvizma.

Iz posljednje plenarne sesije valja istaknuti izlaganje »Culture matters! Zur Bedeutung von Kultur im Kontext Migration« (Kultura je važna! O značenju kulture u kontekstu migracija) Thomasa Geisena (IRM, FHNW) i Tobiasa Studera (IRM, Sveučilište u Zürichu). Autori su u izlaganju pokušali teorijski i empirijski precizirati pojam kulture u okviru domene istraživanja migracija te su posebno upozorili na kulturnu dvosmislenost (potreba za prevladavanjem kulturnih granica s jedne strane uz poštovanje potrebe za razgraničenjem i pripadnosti »drugoj« kulturi s druge), koja bi trebala biti vidljiva te primjereno opisana u okviru modernih, složenih i visokomobilnih društava.

Završni niz radionica na neki je način zaokružio cjelinu okupivši izlaganja vezana uz aktualnu medijsku prezentaciju migrantskih zajednica u Njemačkoj i Austriji (televizija i novine), mehanizme zaštite kultura te njihova očuvanja kroz narative, muzeje i izložbe.

Iako je konferencija zamišljena dvojezično, izloženi radovi većinom su bili na njemačkome jeziku te stoga možda i ne toliko dostupni širemu akademskom krugu, izvan germanskoga govornog područja. No važno je napomenuti da su u okvi-

ru konferencije ostvareni očekivani rezultati, odnosno da se, za razliku od uobičajenih javnih rasprava u kojima su migracije vrlo često senzacionalistički prikazane, konstruktivno razgovaralo o položaju migranata, ilustrirajući to na primjeru različitih društvenih situacija i područja života migranata. Naglasak je stavljen na važ-

nost kulturne pripadnosti s aspekta pojedinca i društva, ali i na mehanizme učenja i poboljšavanja komunikacijskih procesa između pojedinaca/grupa različitog porijekla. Za sljedeću godinu najavljena je konferencija »Migration und Demokratie«, koja bi odnos migracija i kulture trebala razmotriti iz politološke perspektive.

Margareta Gregurović

*Institut za migracije i narodnosti,
Zagreb*